

The background of the cover is a dramatic illustration of a city during a bombing raid. Several large bombers are silhouetted against a sky filled with orange and yellow smoke and fire. In the foreground, three children—a boy on the left, a girl in the middle, and a smaller boy on the right—are seen from behind, standing on a red-tiled rooftop and looking out over the city. The overall mood is somber and historical.

Zágoni Balázs

A CSILLAG ÉS A SZÁZADOS

MÓRA

Zágoni Balázs

A CSILLAG
ÉS A SZÁZADOS

MÓRA

Szerkesztette: Dóka Péter
Szakmai lektorok: Gáspár Zsuzsa, Zeitler Ádám
Az orosz nyelvű részeket Mátyás Jánosné lektorálta
Borítóterv: Müller Péter

Minden jog fenntartva, a kiadvány egészének vagy bármely részének a kiadó írásos engedélye nélküli sokszorosítása, másolása, egyéb engedélyköteles felhasználása – beleértve a kiadvány digitalizálását és ily módon történő többszörözését, nyilvánossághoz közvetítését – szigorúan tilos!

A kiadó könyveit kedvezménnyel megrendelheti
webáruházunkban: www.mora.hu

© Zágoni Balázs, 2024
© Móra Könyvkiadó, 2024

Az alkotó műve a Magyar Művészeti Akadémia művészeti
ösztöndíjprogramjának támogatásával jött létre.

A könyv megjelenését támogatta a

Nemzeti Kulturális Alap

TAVASZ

KALANDOROK

Kalandor behajlította hátsó lábait, fejét az erkélykorlát alatti részbe dugta, és feszülten figyelt. Előbb csak a vilamos felsővezeték kezdett finoman remegni. Aztán már hallani lehetett, ahogy a Lövölde tér felől csikorogva befordul a 46-os. Ekkorra a finom remegés jól látható rezgéssé erősödött, a macska behajlította mellső lábait is, a hátán pedig felállt a szőr. És amikor végre megpillantotta a szemközti házfalon végigszáguldó fekete „egeret”, Kalandor kilőtt, mint a puszkagolyó.

Az akció most sem sikerült, nyávogva zuhant az újságosbódé tetejére. Vilmos bácsi, az újságárus szokás szerint kirentott az ajtón.

– Hogy a nyavalya essen beléd! – hadonászott a seprűjével, de addigra Kalandor már leszökkent a járdára, és a nyitott kapun át besurrant a lépcsőházba. Közben a vilamos csengetett, és lefékezett a megállóban.

Péter az egész jelenetet az első emeleti ablakból figyelte, és hangtalanul nevetett: nem akarta, hogy az öreg észrevegye. Aztán a szemközti ház ablakára pillantott, hátha Dávid is látta a ma reggeli akciót. De a barátjánál még nem volt elhúzva a sötétítő.

Valójában Kalandor ezt csinálta tegnap reggel is, meg tegnapelőtt is, amióta csak a gazdái – vagyis Péter és a szülei – ideköltöztek a Felsőerdősorra.

„Háború ide vagy oda, azért történnek jó dolgok is” – állapította meg Péter. Például az, hogy Dávidék szóltak nekik, hogy ez a szép nagy lakás kiadó lett, és ők – éppen Péter tizedik születésnapja előtt – ideköltözhetnek a Városliget szomszédságába, egy olyan utcába, ahol még villamos is jár! Így aztán pont szemben lakhatott padtársával és legjobb barátjával, akár az ablakból is átkiabálhattak egymásnak, és reggelente együtt villamosozhattak az iskolába.

Csak Kalandor nem szokta meg a villamost. Az erkély részén át nem is láthatta a járművet, csak az áramszedő árnyékát, egy fekete foltot, amely végigsuhant Dávidék házának falán. Ha rájön, hogy az ő fekete „egere” nem több egy árnyéknál, bizonyára nem ugrik. De ő rendíthetetlenül hitt abban, hogy egy jól fejlett, fekete egeret lát, ami naponta többször is végigszáguld az orra előtt. „»Ne legyek macska, ha kihagyok egy ilyen lehetőséget!«, gondolhatta ilyenkor Kalandor” – gondolta Péter.

Aznap már nem próbálkozott. De másnap reggelre elfelejtette az egészet, és amikor Irma néni kinyitotta az erkélyajtót, hogy szellőztessen, ismét kisurrant az

erkélyre, és újból egerészni próbált. A villamos csöngött, és továbbindult a Hitler téren* át a Nyugati pályaudvar felé.

– Kiugrott?! – kiáltotta ekkor egy hang a túloldaltól.

Dávid ablaka immár tárva volt, és a fiú kíváncsian forgatta a fejét.

– Ki! – válaszolt nevetve Péter. – Lekésted! De amilyen hülye, szerintem holnap is ki fog...

Tekintete Dávidék házának falára tévedt, a felirat helyére.

„Aki zsidótól vásárol, az hülye!”

Még két héttel korábban, március legelején mázolta fel valaki fekete festékkel Dávidék kisboltja mellé. Péter jól emlékezett a délutánra, amikor meglátta a feliratot. Zongoraóráról jövet beugrott a fűszer- és csemegeboltba, mélyet szívott a különleges illatokból, és szokás szerint megkérdezte:

– Kezicsókolom, itthon van már Dávid? Felmehetek hozzá?

Sári néni szokás szerint bólintott.

– Persze, menj csak.

De az arca gondterhelt volt, talán ezért nem tette hozzá azt, amit máskor sosem hagyott ki. Péter pedig nem merte megkérdezni. Amikor már az ajtónál járt, Sári néni észbe kapott.

– Nem kérsz bonbont, Péter?

A fiú széles mosollyal fordult vissza.

* A Kodály körönd neve 1938 és 1945 között.

– Csak egyet, ha szabad! – felelte, mint mindig, majd kiválasztotta az arany sztaniolosat, amelynek a tölteléke csokikrém volt.

– Tessék, vigyél egyet Dávidnak is.

Péter megköszönte, és kifordult az ajtón. Amikor kilépett a korán sötétedő tavaszi délutánba, és becsukta maga mögött az ajtót, megpillantotta a feliratot. Frissen csillogott a festék, a szavak kezdőbetűi lefolytak a járdáig. Elolvasta, és nem tudta, mit tegyen. Szóljon Sári néninek? Valószínűleg tudja már, talán pont emiatt szomorú...

„Aki ilyeneket ír, az a hülye! Sári néni nem is zsidó” – gondolta Péter, miközben Dávidék lépcsőházában kette sével szedte a fokokat, és szájában szétolvadt a csokikrém.

Másnap Dávid anyukája és Péter mamája együtt sikálták le a feliratot. Dávid és Péter pedig felváltva cipelték egy bádogvederben az udvari csaptól a vizet.

A feliratot sikerült teljesen eltüntetni, de ha valaki már látta, a beszürkült vakolat továbbra is emlékeztette arra, hogy mi állt ott.

– Siessünk, pajtikám! – kiáltott át Péter Dávidnak. – Ha elkésünk, lehord az őrsvezető!

A két szemközti ablak egyszerre csukódott be. A cserkészcsapat tagjai vasárnap reggel kilenckor találtak a Vértanúk terén. Dávid és Péter húsz perccel korábban ugrott fel a majdnem üres villamosra; csak a nagyon figyelmes szemlélő mondhatta volna meg a két nagykabátos, hátizsákos fiúról, hogy cserkészek. Péter bánátára épp akkor kellett „feltűnésmentessé” válniuk, amikor kiscserkészből rendes cserkészek lettek. A nyakkendőt

ugyan viselhették, de az utcán jobb volt a kabáttal eltakarni. Ezenfelül a nyilvános köszöntésből is csak annyi maradt, hogy halkán „Jó munkát!” kívántak egymásnak.

Amióta az ország vezetői egyre rosszabb szemmel nézték a cserkészeket, és legszívesebben mindegyiküket átminősítették volna leventévé*, nem ártott az óvatosság.

Éppen kilenc óra volt – a távolból mintha harangszót is hallottak volna –, amikor leszálltak a villamosról a Vértanúk terén.

Pelbárt őrsvezető gondterhelten pillantgatott jobbra-balra a szobor előtt. Körülötte gyülekeztek az őrstagjai.

– Farkaskölykök – szólította őket a csapatnevelő –, sajnálom, de ma elmarad a kirándulás.

Mindenki felzúdult.

– De miért?!

– Arról volt szó, hogy a Normafánál lesz tűzrakóverseny!

Az őrsvezető felemelte a kezét. Mindenki elhallgatott.

– Bejöttek a németek.

A cserkészek ijedten forgatták a fejüket, mintha épp ide, a Vértanúk terére jöttek volna be.

– Mindenki hazamegy, a lehető legrövidebb úton. Értettem? És az Andrassy utat kerüljétek el, nincs bábázkodás! Jó munkát!

Péter és Dávid csalódottan indultak hazafelé. Majd egyszerre néztek egymásra.

* Leventemozgalom: katonai jellegű képzést nyújtó ifjúsági szervezet 1920 és 1945 között.

– Mi lenne, ha... – kezdte Péter.
– Épp csak megnézzük – folytatta Dávid.
– Hisz útba esik – helyeselt Péter.
– Pontosan! Aztán gyorsan hazamegyünk – bólogatott Dávid.

Csak egy kicsit kellett kerülniük ahhoz, hogy az Andrassy út érintésével jussanak el a Felsőerdősor utcába. Az Andrassyhoz közeledve egyre erősebben hallották a dübörgést. Az utolsó száz métert már futva tették meg, majd óvatosan előrefurakodtak a bámészkodók között.

A motorkerékpárok és a kocsik hosszú sora épp véget ért, és a tankok következtek.

– Panzerek! – mondta Péter izgatottan, de hangját alig lehetett hallani a dübörgéstől. A lassan tovagördülő tankok tornyában egy-egy morcos katona állt, mindegyikük keze a géppuskán, mintha valami láthatatlan ellenségtől kellene tartaniuk.

Mire a tankok elhaladtak, az egész Andrassy út megtelt kipufogógázzal, és Dávidot elfogta a köhögés. Ekkor egy másfajta hang kezdett erősödni. Péter lenyűgözve nézte a végtelen sorban közeledő német katonákat. Tökéletesen egyszerre lendítik a kezüket, csapják a lábukat, mégis, mintha a legkisebb erőfeszítés nélkül vonulnának a Városliget felé. Minden egység előtt egy zenekar masszírozott, és német indulókat játszott. Az utánuk menetelő század pedig teli torokból énekelt. Az utca most már nem a lánctalpaktól remegett, hanem a sok ezer csizmától, ami egyszerre csapódott a földhöz.

Szemközt egy csapat levente állt, náluk pár évvel idősebb fiúk, és lelkesen integettek a katonáknak. Már-már Péter is integetni kezdett, de ekkor Dávid oldalba lökte, és a fülébe súgta:

– Szerinted csak az állatkertbe mennek, vagy felülnek a hullámvasútra is?

Péterből kibukott a nevetés, de gyorsan elfojtotta. Nem érezte a pillanathoz illőnek.

– Gyere, menjünk! Ne legyen aztán baj – mondta Péter.

Otthagyták a masírozó német katonákat, és elindultak hazafelé.

– Szerinted miért jöttek be? – kérdezte Dávid. – Megszállnak minket?

Péter megvonta a vállát.

– Talán azért, hogy segítsenek a mieinknek.

– De akkor miért nem mehetünk mi most a Normafához?

– Hát ezt én is szeretném tudni.

Péterék kapujában megtorpantak.

– Feljössz? – kérdezte Péter.

– Előbb hazamegyek, hogy tudják az öregeim, hogy mi a dörgés, jó? Aztán telefonozok.

BIZTONSÁG

Mikor belépett a kapun, Dávidot elsőként a csend lepte meg. Vasárnap volt, ilyenkor már ki szoktak szűrődni a körfolyosókra az edénycsörömpölések, beszédfoszlányok, veszekedések és nevetések, valamint a bekapcsolt rádiókból áradó zene. De most néma csend volt. Mintha mind aludnának, vagy elmentek volna valahova. Csak a szagokból tudta megállapítani, hogy mégis itthon vannak: a földszinten Elekes bácsi, a házmester már megkapta a kolbászos rántottáját, vele szemben pedig Cseke néni hazaért a reggeli miséről, és feltette főni a csontlevest.

Az első emeleten, a lakásuk felé közeledve élénk szóváltás ütötte meg a fülét. Az anyukája – Sári néni – beszélt valakivel emelt hangon, de másképp, mint ahogy vele vagy Apával szokott. Ekkor jutott eszébe, hogy most náluk vendégeskedik Joli néni, a füredi nagynénje. Csak nem vele veszekedik? Benyitott, és meghallotta nagynénje hangját:

- Nem lehetsz ennyire önző, Sári!
- Nem fogom a családot kettészakítani, megmondtam!
- hallotta az anyja hangját a nappaliból.

Dávid halkan csukta be az ajtót, hogy tovább hallgatózhasson.

– Egy pár hét mindössze! Amíg kiderül, hogyan tovább. Vidéken mégiscsak biztonságosabb.

– Én nem tudom, Béni se tudja, akkor te meg honnan tudod, hogy hol biztonságosabb?!

Joli néni nem adta fel.

– Dávid is, Noémi is imádná! Sárrikám! – fogta kérlelőre Joli néni – Fogd fel úgy, mintha vakáció lenne a gyerekeknek. Neked is jól jönne egy kis nyugalom!

Szóval el akarja vinni őt és Noémit Balatonfüredre? De hát ez csuda jó! Eddig minden nyár fénypontja a három füredi hét volt. Egész nap játszani a kertben az unokatesókkal, Somával, Ábival meg Annabellával, lubickolni a Balcsiban, vitorlázni Rudi bácsival, fagyizni a Jegesmackóhoz címzett fagylaltozóban! Persze egy kicsit jobb lenne Noémi nélkül, aki állandóan a nyomukban van, és ha lemarad, máris bömbölni kezd... De még így is csodás lenne!

– Csakhogy most nincs vakáció, Joló! Dávid iskolába jár, Noémi végre szobatiszta lett. Nem akarom vele előlről kezdeni az egészet. Nem mennek, és kész!

– Mindig csak magadra gondolsz! – mondta Joli néni halkabban, remegő hangon. Aztán várt, talán valami magyarázatra vagy engedményre, ám az nem érkezett meg.

– Nincs miért maradnom, Sári. Pakolok és hazamegyek!

Joli néni kisietett a nappaliból, de az előszobában megtorpant. Szégyenkezve nézett az unokaöccsére. Aztán közelebb lépett hozzá, és halkán megkérdezte:

– Dávid, nem lenne kedved eljönni...

– De! – vágta rá Dávid.

– Azzal, hogy elmész, nem fogsz zsarolni, Joló! – kiabált ki az anyja a nappaliból, majd megjelent az előszoba ajtajában. – Dávid, te miért nem vagy a cserkészkiránduláson?

– A németek miatt... Lefújták... – nyögte ki Dávid.

– Látod, Sári? Ha még ezt is, akkor talán...

– Az látom, Joló, hogy bármi is lesz, jobb, ha együtt a család! Ha menni akarsz, megértem, mert a tieid ott vannak. De az én gyerekeim itt maradnak! – vágott a szavába Sári néni, és magához húzta a fiát.

Dávid nagynénje ezután egy szót sem szólt. Bement a vendégszobába, és elkezdte bepakolni a bőröndjét.

Dávid kicsit várt még, hátha megnyugszik az anyja, aztán bepróbálkozott:

– Édesanya, nem lehetne mégis? Csak rövid időre... És Noémi itt maradhatna veletek, csak én mennék! – tette hozzá, mert úgy gondolta, ezzel mindenki jobban járna.

Sári néni hallgatott, és Dávid már-már reménykedni kezdett, amikor nagyot sóhajtott, és megrázta a fejét:

– Nem lehet, kisleány, sajnálom.

Dávid dühösen lökte el az anyja kezét, és berohant a szobába. Az ágyra vetette magát, legszívesebben sírt volna. Aztán eszébe jutott, hogy egyből két cserkészszabályt is megszegett. Azt, hogy önmagával szemben

szigorú és másokkal gyöngéd legyen, meg azt is, hogy a cserkész vidám és meggondolt. Nem, ő most egyik sem ezek közül!

Felállt, járkált a szobában, végül az ajtóra tapasztotta a fülét. Hallotta, hogy Joli néni megkérdezi az apját:

– Béni, drága, kivinnél az állomásra?

– Hogyne, Jolikám, hogyne. Csak az a gond, tudod, hogy a limuzin a szervizben van, a sofőr meg továbbképzésen, Bécsben. Ezért be kell érned csekélységgemmel, meg az oldalkocsis Mérayval.

Dávid még haragjában is elvigyorodott. Az apja ismét viccel! Hisz nincs se autójuk, se sofőrjük, csak Apa oldalkocsis Méray motorkerékpárja, amivel horgászni jár, meg bevásárolni Anya fűszer-csemegéjének.

Joli néni azonban most nem nevetett. Béni bácsi hal-
kan megkérdezte:

– Tényleg méész?

Dávid nem hallott választ, de Joli néni bólinthatott, mert az apja nagyot sóhajtott, majd reccsent a karosszék: felállt, és elindult felvenni a kabátját.

Milyen könnyen feladta Joli néni! Egyszer már igazán lehetne igaza a hűgával szemben. Mert Anya most tényleg csak magára gondol!

HERZOG FÜSZER ÉS CSEMEGE

Az egész vasárnap borzasztóan telt: Anya és Apa hol suttogtak, hol hangosan vitatkoztak. Anya az elején mindig fennhangon panaszolta a magáét, aztán lassanként kiadta a dühét. Mielőtt teljesen lenyugodott volna, Apa tett valami viccesnek szánt, de elég csípős megjegyzést, amitől Anya ismét nekibőszült, és kezdődött minden előlről. Ha pedig Dávid kiment, mondjuk a vécére, akkor Anya mindig azt sziszegte: „Nicht vor dem Kind!”* Aztán, ha visszament a szobájába, folytatták.

Apa csak egyszer emelte fel a hangját. Dávid az apja válaszából értette meg, hogy mit mondhatott Anya.

* „Ne a gyerek előtt!” (német)

– És mégis, hova a fenébe mennénk?! Bécsbe? Vagy Berlinbe?

– Miért bohóckodsz! Nem te beszéltél semleges országokról? Svájc például?

– A svájciak mindenkit visszafordítanak a határról!

– Amerika?

– Sárrikám, hadat üzentünk az Egyesült Államoknak! Elfelejtetted? Hadifogolynak mehetnénk, esetleg. Figyelj, eddig minden zsidó hozzánk menekült, Lengyelországból is, a csehektől meg a szlovákoktól is. Budapestet ők mind biztonságos helynek érzik. Akkor nekünk miért nem jó itt?

Anyát nem lehetett ennyivel leszerelni.

– Brazília?

Apa nagyot sóhajtott.

– Rendben, teszem azt, kimegyünk. Nem tudom még, hogyan és miből, de tegyük fel. Lehet, hogy te majd ott is nyitsz egy kis fűszer-csemegét, de én mi a fenét csinálok? Én ebből a nyelvből élek! Ezt csűröm-csavarom, kényszerítem mondatokba, ezért fizet a szerkesztőség. Én nem tudok portugálul humorizálni és cikkeket írni!

Dávid elképedt. Elutazni... Világot látni... Óceánjáróval átkelni az Atlanti-óceánon... Micsoda kaland lenne! Aztán arra gondolt, hogy az unokatestvéreit nem szívesen hagyná itt. Menjenek együtt! Tényleg, együtt a nagycsalád! És az osztálytársai? Péter! A többiek nem igazán fontosak, de Péter igen. Viszont ők nem zsidók. Nekik nincs félnivalójuk... Mindegy. Apa nem akar elutazni, Anya meg nem engedi az unokatestvérekhez sem. Jól nézünk ki.

– De akkor mi lesz velünk, Béni? – kérdezte az Anyja.

Immár nem kiabált, és a hangjából Dávid félelmet hallott ki.

– Csak lesz valahogy. Ne feledd, Sári, az amerikaiak már partra szálltak Olaszországban, mindjárt Rómában vannak. Az oroszok meg elérték a Kárpátokat. A fritzek* hamarosan elhúznak a jó fenébe! Azt a pár hetet meg csak kibírjuk valahogy.

Milyen nehéz a szülőkkel! Dávidnak zongorázni sem volt semmi kedve, pedig az többnyire felvidította. Ráadásul hétfő délután zongoraóra lesz.

Az elején tiszta kínlódás volt ez a zongora, de tavaly már kezdte megszeretni. Közben Péternek is megtetszett, úgyhogy elkezdtek együtt járni órákra, és a tanárnő adott nekik egy négykezes darabot. Együtt zenélni, amikor már jól ment, tényleg klassz volt! Egymásra nézni, biccenteni, majd egyszerre leütni a billentyűket... És persze Dávid játszhatta a nehezebb szólámat, mert neki már jobban ment.

Végül aznap nem zongorázott, és nem is ment át Péterékhez. Csak telefonon beszélt vele, és elmondta, hogy mi a helyzet. Hétfő este viszont átment hozzá, és Péter meglepetésére nem egyedül. Elkísérte őt az anyja, a kisírt szemű Sári néni is. Irma néni megölelte a szomszédasszonyát, majd feltett főni egy kávé, és leültek a konyhában beszélgetni.

* A német katonák gúnyneve.

Dávid szégyellte, hogy sír az anyja, ráadásul nem is tudta, hogy pontosan miért. De Péter intett neki, és eltűntek a gyerekszobában. Legalábbis látszólag. Péter jó hangosan becsukta az ajtót, de aztán megállt, a szája elé tette az ujját, és intett Dávidnak. Majd óvatosan elindult visszafelé. Az ebédlőben lábujjhegyen kerülgette a parkett recsegő részeit, Dávid pedig ügyelve követte. Aztán a fülüket mindketten a konyhaajtóra tapasztották.

– Nagyon kérlek, Irma, vegyétek át a boltot!

Csend. Irma néni valószínűleg szóhoz sem jutott.

– De Sári, én csak egy fodrász vagyok, nem is értek hozzá...

– Ígérem, semmi gondotok nem lesz velem. Én intézek mindent ezután is: beszerzek, eladok, könyvelek, de papíron muszáj, hogy a titek legyenek! Most, hogy bejöttek a németek, már tényleg nem mehet ez így tovább...

– Sári, én... nem is tudom, mit mondjak. Mi szívesen segítünk, de nem lesz ebből baj?

– Kissék és Nussbaumék is átadták a szomszédjuknak az üzletet, és ment minden szépen tovább! Természetesen megfizetnénk a fáradságotokat...

– Nem erről van szó!

– Tudom. De csak bennetek tudok megbízni.

Ismét csend, majd Irma néni szólalt meg:

– Beszélek Tiborral. Még ma este beszélek vele...

– Köszönöm, drága! Tudtam, hogy számíthatok rád! – mondta Sári néni. – Te, ha, Isten őrizz, Bénivel történik valami, semmi más bevételünk nincs.

És ekkor elsírta magát. Péter eddig tátott szájjal hallgatózott. Az elmúlt években – vagyis amióta Péter elég nagy volt ahhoz, hogy értse, amiről körülötte beszélnek a felnőttek – egyre többet hallott a zsidókról. Hogy milyen kártékonyak a magyar emberek számára, és hogy nem szabad engedni, hogy az egész országot ők uralják. Azt nem tudta, hogy kik azok a zsidók, viszont a Papa csak nevetett, a Mama meg bosszúsan legyintett, ha ilyesmit írt az újság vagy mondott be a rádió. Az apja régebben marhaságnak nevezte az egészet, hatökörnek, aki ilyet leír, és gerinctelennek a képviselőket, akik a parlamentben megszavaztak egy újabb törvényt a zsidók ellen. De amióta a Népjóléti Minisztériumban lett osztályvezető-helyettes, már csak fintorgott, mint akinek elege van az egészből. Nem verte többé nagydobra a véleményét, a szomszédok előtt sem mondott ilyesmit. Csak Irma nénivel beszélgettek erről, főleg, amikor azt hitték, hogy ő nem hallja.

Péter eddig nem gondolt arra, hogy a legjobb barátja és annak a családja zsidó lenne. A falfelirat láttán is csak rossz tréfára gyanakodott, talán a csínytevők eltévesztették a házszámot. Most, hallgatózás közben állt össze a fejében minden, az is, amiket korábban Dávidtól hallott: hát ezért nem lehet többet saját üzletük, ezért akarta Joli néni Füredre vinni Dávidot és Noémit, és ezért gondolt Sári néni arra, hogy talán jobb lenne, ha mind elmennének külföldre.

Szóval zsidók! Barátjára nézett, és látta, hogy Dávid lehajtott fejjel áll, cipőjével a parkett részét bökdösi.

„Vajon azt szégyelli, hogy a mamája elsírta magát, vagy azt, hogy zsidó? – töprengett Péter. – De azt, hogy zsidó, miért kéne szégyellnie? Annak született, és kész. Azok szégyenkezzenek, akik bántani akarják őket! Még hogy uralják az országot, meg a magyarok vérét szívját. Dávidék? Micsoda hülyeség!” És ekkor elhatározta, hogy pontosan ugyanúgy fogja szeretni, mint eddig. Sőt, ha lehet, még jobban!

Eközben Dávid arra gondolt, hogy legszívesebben elsüllyedne. Miért kell az anyjának így viselkednie? Könyörög Irma néninek? Miért van ez a cirkusz a bolttal és a költözéssel? Nem volt jó ötlet a hallgatóság... Az egész a németek miatt van? Talán. Csakhogy a feliratot Anya boltjára már a német megszállás előtt felmázolta valaki! És arra is tisztán emlékszik, amit Anya akkor mondott, amikor ő még csak másodikos volt: már az is csoda, hogy nőként elvégezhetette az egyetemet, de zsidóként arra, hogy ott is maradjon tanítani, semmi esélye. Mi az, hogy zsidóként? Ekkor eszébe jutott Annabella, a legkisebb füredi unokatestvére. Egy nagy családi vacsoránál, amikor a szülők az aktuális zsidótörvényt tárgyalták, csípőre tett kézzel megállt az asztal előtt, összeráncolta a homlokát, és megkérdezte: „Mondjátok már meg végre, mi az, hogy zsidó? Foglalkozás vagy szórakozás?” Akkor mindenki nevetett, de most Dávid arra gondolt, hogy a zsidóság nem foglalkozás, nem is szórakozás, hanem egy betegség, amiből nem lehet kigyógyulni...

Péter megérintette Dávid vállát, rámosolygott, és intett neki, hogy lopakodjanak vissza a szobájába.

Egy hét múlva új felirat díszelgett Sári néni üzletén. A *Herzog fűszer- és csemegebolt* táblát levették; most az állt a helyén, hogy *Nagy Tiborné fűszer- és csemegeboltja*. Továbbra is Sári néni árult benne, de immár Irma néni is gyakran bement, vagy reggel a fodrászatba menet, ahol dolgozott, vagy munka után, hogy aláírja a számlákat és a szállítóleveleket.

TARTALOM

TAVASZ	5
Kalandorok	7
Biztonság	14
Herzog fűszer és csemege	18
Légópince	25
Csillag	29
Villamos	36
Osztályfőnöki	41
Telefon, rádió	49
Óiááá aaaa!	54
Oldalkocsis Méray	59
NYÁR	63
Városliget	65
Csillagos ház	72
Lépcsőkorlát	79

Családi okokból zárva	86
Kettőtől ötig	90
Tetőterasz	100
Gezeresz	108
Erődök és Flakok	112
Apa egy időre eltűnik	118
Éjszakai bombázás	124
Van egy vonat...	130
Szíbenliszt	135
A gyerekről van szó	141
Padlásszoba	145
Röpcédula	151
Hírek és szalagcímek	156
Rozika	162
ŐSZ	169
Nyárutó, őszelő	171
A barack a fán terem	175
Minden megváltozik	181
Október 15., éjszaka	186
Zsidószag	194
Lichthóf	200
Fülbevaló, nyaklánc	207
KISOK	214
Fogtam még egyet!	221
Sipirc befelé!	228
Ezerkilós, amerikai	237
Szent Szív	243

A svájci jobb	251
Anya mesél	256
Taxióra	263
Védett ház	268
A három testőr	273
Az első hó	278
Rémtörténetek	286
TÉL	293
A zsidó gimnázium	295
Hideg zuhany	300
Csokoládé	308
Apa titka	314
Péter elindul	321
Hó és verőfény	328
Teherautó	336
Kettő-négy-hat-nyolc-nulla!	341
Kilencedik SS hegyivadász	349
Csendes éj	352
Órák és hetek	361
Erdélyi menekült	368
EPILOGUS	375
Három hónappal később	377
Öt pillanatkép	383
Utószó	393
Köszönetnyilvánítás	395